

РІШЕННЯ
щодо присудження наукового ступеня
кандидата наук

Спеціалізована вчена рада Д 29.051.11 Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля Міністерства освіти і науки України, м. Київ, прийняла рішення щодо присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук **Лисничці Ірині Петрівні**

на підставі прилюдного захисту дисертації

«Соціально-психологічні особливості діяльності секретаря судового засідання»

у вигляді рукопису

за науковою спеціальністю 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи»

04 червня 2025 року, протокол № 33.

Лисничка Ірина Петрівна, 1983 року народження,
громадянка України,
освіта вища: закінчила у 2005 році Ужгородський національний університет
за спеціальністю «Правознавство».

З 01 листопада 2011 року по 31 жовтня 2014 року навчалась в аспірантурі Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи.

Працює старшим викладачем кафедри психології, педагогіки та філології Товариства з обмеженою відповідальністю Заклад вищої освіти «Університет глобальних стратегій «Альтера» з 04 вересня 2020 року й по теперішній час.

Дисертація виконана у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля МОН України, кафедра практичної психології та соціальної роботи, м. Київ.

Науковий керівник – Завацька Наталія Євгенівна, доктор психологічних наук, професор, Східноукраїнський національний університет імені

Володимира Даля МОН України, завідувачка кафедри практичної психології та соціальної роботи.

Здобувачка має 16 опублікованих праць за темою дисертації, з них 9 праць написано без співавторів, 7 статей у наукових фахових виданнях, у тому числі:

1. Лисничка І.П. Психологічна характеристика діяльності секретаря судового засідання. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології Г.С. Костюка НАПН України*. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. Т. XI: Соціальна психологія. Вип. 6, Кн. II. С. 32-42.

<https://tinyurl.com/3v95ux7z>

2. Лисничка І.П. Психологічні особливості професійного відбору фахівців на посаду секретаря судового засідання. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології Г.С. Костюка НАПН України*. К.: Фенікс, 2015. Т. 11. Вип. 12. С. 287-294.

3. Левченко В.В., Лисничка І.П. Психологічний супровід формування професійної ідентичності в умовах змін. *Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. Сєверодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2019. № 3 (50). Т. 3. С. 196-207. (Особистий внесок авторки полягає у розкритті особливостей психологічного супроводу формування професійної ідентичності).

<https://doi.org/10.33216/2219-2654-2019-50-3-3-196-207>

http://tpppjournal.com.ua/n50y2k19_tom_3.html

4. Лукашов О.О., Круглов К.О., Омелянюк С.М., Лисничка І.П. Соціально-психологічні особливості розвитку особистості в сучасних умовах трансформаційного суспільства. *Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. К.: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2024. № 3 (65). Т. 1. С. 60-68. (Особистий внесок авторки полягає у визначенні соціально-психологічних особливостей розвитку особистості в умовах професійної діяльності).

<https://doi.org/10.33216/2219-2654-2024-65-3-1-60-68>

<http://tpppjournal.com.ua/n65y2k24a5.html>

Офіційні опоненти:

1. Черновська Лілія Володимирівна, доктор психологічних наук, завідувачка кафедри психології, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» МОН України,
дала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У першому розділі дисертаційного дослідження дисертантка здійснила ґрунтовний теоретико-методологічний аналіз соціально-психологічних особливостей діяльності секретаря судового засідання. Вважаємо, що дисертаційне дослідження було б більш комплексним, якби авторка приділила увагу специфіці соціальної взаємодії в судовому процесі, оскільки процес здійснення правосуддя поєднує в собі два аспекти: юридичний і соціальний, а в судовому процесі соціальна взаємодія його учасників характеризується складною ієрархічною структурою.
2. У другому розділі роботи дисертантка обґрунтовує кореляційні зв'язки між показниками професійно значущих якостей секретарів судового засідання. На нашу думку, доречно було б також висвітлити особливості взаємозв'язку професійно важливих якостей зі стажем та досвідом роботи секретаря судового засідання.
3. У третьому розділі роботи дисертантка підкреслює необхідність проведення психологічного тестування кандидатів на посаду секретаря судового засідання. Погоджуємося, що ця пропозиція є дійсно актуальною наразі і її реалізація сприяла б розвитку системи професійного відбору кандидатів на службові посади апарату суду. Однак у дисертації це питання не розкрито належним чином, що може стати перспективою подальших наукових розробок дисертантки.
4. На формувальному етапі дослідження значна увага зосереджена на обґрунтуванні ефективності соціально-психологічного тренінгу, який забезпечує формування професійно важливих соціально-психологічних якостей секретарів судового засідання, і сприяє ефективному вирішенню питань розвитку особистості, успішному формуванню комунікативних навичок. На нашу думку, концептуальне обґрунтування інших шляхів співпраці між усіма означеними суб'єктами судового процесу, різних форм і методів психологічного супроводу, окрім соціально-психологічного тренінгу, тільки підвищило б практичну цінність проведеного дослідження.

2. Пілецький Віктор Сидорович, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної психології, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника МОН України, дав позитивний відгук із зауваженнями:

1. Здійснюючи теоретичний аналіз проблеми дослідження, у підпункті 1.3. «Секретар судового засідання як суб'єкт судочинства» першого розділу роботи дисертантка розкриває суть основних функцій та завдань секретаря судового засідання, підкреслює важливу роль цього учасника провадження в організації судового розгляду і його проведенні. Все це

підкріплюється нормативними документами, які визначають процесуальний статус секретаря. Водночас, спостерігається недостатня чіткість власне авторського бачення секретаря судового засідання як суб'єкта судочинства. Тому вважаємо, що теоретичний матеріал у цій частині роботи більше потребує саме авторського обґрунтування основних ідей та положень.

2. У другому розділі дисертаційної роботи, обґрунтовуючи ключові моменти комплексного емпіричного дослідження, яке здійснювалося на констатувальному його етапі, дисертантка описує вибірку досліджуваних, її кількісні, вікові та гендерні характеристики. Також подано інформацію про залучених експертів. Однак доречним було б, на нашу думку, представити у тексті дисертації більш розгорнуту характеристику вибірки респондентів та основні принципи її формування. Зокрема, вказати на розподіл фахівців у галузі судочинства, конкретизувати їх стаж та досвід роботи.
3. На основі узагальнення результатів теоретико-методологічного аналізу та емпіричного дослідження, дисертантка обґрунтовує два компоненти структури професійно важливих якостей секретарів судового засідання: пізнавальний і комунікативний. Ці компоненти більш детально розкриваються у низці показників: соціальна емпатія, мотиваційні орієнтації в міжособистісних стосунках, прийняття і розуміння співрозмовника; рівень комунікативного контролю, особливості міжособистісних стосунків у професійній взаємодії. Однак вважаємо за доцільне звернути увагу на те, що рецензоване дослідження виглядало б більш ефективно, якби у ньому було виокремлено і обґрунтовано поведінковий компонент, який би включав в себе показники професійних дій секретарів. Тим більше, що далі ці показники згадуються в переліку критеріїв рівнів розвитку професійно значущих якостей секретарів судового засідання, як-то: здатність контролювати власні дії та вчинки в процесі комунікативної взаємодії; впевненість в собі, стійкість до конфліктів тощо.
4. За результатами проведеного дослідження у дисертації запропоновано модель успішності професійної діяльності секретаря судового засідання, розроблену на основі узагальнення результативно-змістових показників їх професійно значущих якостей. Також зазначається про проведення багатфакторного моніторингу результатів успішності діяльності секретарів судового засідання, що підтвердило тенденцію до успішності процесу їх професійної діяльності і якості життя в цілому. Вважаємо, що

дисертаційне дослідження стало б більш змістовним, якби наведений статистичний показник був підкріплений відповідними таблицями у самому тексті роботи або в додатках.

На дисертацію та автореферат надійшло 7 відгуків:

1. Від доктора психологічних наук, професора Олексія Шевякова, професор кафедри фінансів, обліку та психології Українського державного університету науки і технологій МОН України.

Відгук позитивний, зауважень немає.

2. Від доктора психологічних наук, професорки Ліани Онуфрієвої, завідувачки кафедри загальної та практичної психології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка МОН України.

Відгук позитивний, зауважень немає.

3. Від доктора психологічних наук, професорки Оксани Кононенко, завідувачка кафедри соціальної психології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова МОН України.

Відгук позитивний, зауважень немає.

4. Від доктора психологічних наук, старшого дослідника Ксенії Андросович, завідувачки кафедри психології та суспільно-гуманітарних наук Закладу вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая».

Відгук позитивний, зауважень немає.

5. Від доктора психологічних наук, професорки Зоряни Ковальчук, завідувачки кафедри загальної та соціальної психології Львівського державного університету внутрішніх справ.

Відгук позитивний, зауважень немає.

6. Від доктора психологічних наук, професора Олександра Сафіна, завідувача кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини МОН України.

Відгук позитивний, зауважень немає.

7. Від доктора психологічних наук, професорки Олени Євдокімової, завідувачки кафедри соціології та психології навчально-наукового інституту №5 Харківського національного університету внутрішніх справ МВС України.

Відгук позитивний, зауважень немає.

У дискусії взяли участь члени спеціалізованої вченої ради: Ю. О. Бохонкова, доктор психологічних наук, спеціальність 19.00.05, зауважень немає; В. Й. Бочелюк, доктор психологічних наук, спеціальність 19.00.05, зауважень немає; Л. С. Пілецька, доктор психологічних наук,

спеціальність 19.00.05, зауважень немає; С. О. Гарькавець, доктор психологічних наук, спеціальність 19.00.05, зауважень немає; О. Г. Лосієвська, доктор психологічних наук, спеціальність 19.00.05, зауважень немає; Н. А. Добровольська, доктор психологічних наук, спеціальність 19.00.05, зауважень немає; О. О. Блискун, доктор психологічних наук, спеціальність 19.00.05, зауважень немає; Г. М. Побокіна, кандидат психологічних наук, спеціальність 19.00.05, зауважень немає.

При проведенні таємного голосування виявилось, що із 8 членів спеціалізованої вченої ради, які взяли участь у голосуванні (з них 7 докторів наук за профілем дисертації), проголосували:

«За» – 8 членів ради,

«Проти» – немає,

недійсних бюлетенів – немає.

ВИСНОВОК

спеціалізованої вченої ради Д 29.051.11 при Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля МОН України про присудження Лисничці Ірині Петрівні наукового ступеня кандидата психологічних наук за науковою спеціальністю 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи»

04 червня 2025 року

протокол № 33

На підставі вивчення дисертаційного дослідження Лиснички Ірини Петрівни «Соціально-психологічні особливості діяльності секретаря судового засідання», відгуків офіційних опонентів – доктора психологічних наук Черновської Лілії Володимирівни, кандидата психологічних наук, доцента Пілецького Віктора Сидоровича, прилюдного захисту дисертації спеціалізована вчена рада

УХВАЛЮЄ:

Дисертаційна робота Лиснички Ірини Петрівни є самостійним, завершеним теоретико-емпіричним дослідженням із актуальної проблеми соціальної психології, психології соціальної роботи. Дисертаційне дослідження виконане у межах комплексних науково-дослідних тем кафедри практичної психології та соціальної роботи Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля «Соціокультурні та психологічні аспекти адаптації особистості в сучасному соціумі», «Соціально-психологічні основи розвитку адаптаційного потенціалу особистості засобами інноваційних психотехнологій в умовах трансформаційних змін сучасного суспільства».

Найбільш істотні результати дослідження:

– *здійснено* обґрунтування змісту та нормативного регулювання в розробці вимог до діяльності секретаря судового засідання як суб'єкта судочинства у соціально-психологічній парадигмі наукового знання;

– *визначено та систематизовано* соціально-психологічні особливості діяльності секретаря судового засідання, що визначають його професійну успішність, та полягають у необхідності налагодження ефективної міжособистісної комунікації з учасниками судового процесу, вирішенні конфліктних ситуацій професійної взаємодії, прояву соціальної емпатії та загальної самоефективності;

– *виявлено* гендерні відмінності прояву соціально-психологічних якостей секретарів судового засідання у професійній діяльності;

– *виокремлено* структуру професійно важливих якостей секретаря судового засідання та їх критерії за пізнавальним і комунікативним компонентами;

– *визначено і статистично обґрунтовано* рівні розвитку професійно важливих якостей секретаря судового засідання (низький, середній та високий);

– *розроблено* концептуальні й змістовно-процесуальні засади побудови і реалізації комплексної програми соціально-психологічного супроводу діяльності секретаря судового засідання;

– *запропоновано* модель професійної успішності секретарів судового засідання та узагальнено вимоги щодо вдосконалення їх професійного відбору й професійної підготовки.

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження полягають у тому, що:

– *вперше*: у соціально-психологічній парадигмі наукового знання *здійснено* обґрунтування змісту та нормативного регулювання в розробці вимог до діяльності секретаря судового засідання як суб'єкта судочинства; *визначено та систематизовано* соціально-психологічні особливості діяльності секретаря судового засідання, що визначають його професійну успішність, та полягають у необхідності налагодження ефективної міжособистісної комунікації з учасниками судового процесу, вирішенні конфліктних ситуацій професійної взаємодії, прояву соціальної емпатії та загальної самоефективності; *виявлено* гендерні відмінності прояву соціально-психологічних якостей секретарів судового засідання у професійній діяльності; *виокремлено* структуру професійно важливих якостей секретаря судового засідання та їх критерії за пізнавальним і комунікативним компонентами; *визначено і статистично обґрунтовано* рівні розвитку

професійно важливих якостей секретаря судового засідання (низький, середній та високий);

– *розроблено* концептуальні й змістовно-процесуальні засади побудови і реалізації комплексної програми соціально-психологічного супроводу діяльності секретаря судового засідання; *запропоновано* модель професійної успішності секретарів судового засідання та узагальнено вимоги щодо вдосконалення їх професійного відбору й професійної підготовки;

– *дістали подальшого розвитку*: погляди на соціально-психологічні підходи до принципів, засобів і технологій підвищення успішності професійної діяльності секретаря судового засідання;

– *поглиблено*: теоретико-методологічні положення щодо прогностичних критеріїв та детермінант розвитку професійно важливих якостей секретаря судового засідання.

Практичне значення дослідження полягає в обґрунтуванні соціально-психологічних засад успішності діяльності секретаря судового засідання, розробці та апробації комплексної програми соціально-психологічного супроводу діяльності секретаря судового засідання та розвитку його професійно важливих якостей; узагальненні професійних вимог до секретарів судового засідання та впровадженні їх в процес професійного відбору і удосконалення системи психологічної та юридичної підготовки цих фахівців.

Результати дослідження можуть бути рекомендовані для впровадження в закладах освіти, установах юридичного профілю, з метою оптимізації процесу професійної підготовки секретарів судового засідання, а також застосовані в практиці модернізації їх професійної підготовки із задіянням соціально-психологічних програм розвитку їх професійно важливих якостей та соціально-психологічного супроводу їх професійної діяльності загалом.

Надійність та вірогідність результатів дослідження забезпечені методологічним обґрунтуванням вихідних теоретичних позицій, використанням взаємодоповнюючих методів, що відповідають меті та завданням дослідження, репрезентативністю вибірки, поєднанням кількісних та якісних методів аналізу отриманих емпіричних даних, використанням методів математичної статистики з залученням сучасних програм обробки даних.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та практичні положення дисертаційної роботи було представлено на науково-практичних конференціях, зокрема на *міжнародних*: IV науково-практичній конференції, присвяченій дню слов'янської культури та писемності «Слов'янський світ: здобутки, проблеми, перспективи» (Ужгород, 2014 р.), науково-практичній конференції «Current problems of legal science and practice» (Košice, Slovakia,

2015), V науково-практичній конференції молодих учених, аспірантів і студентів «Сучасні проблеми гуманітарної науки і практики: філософський, психологічний та соціальний виміри» (Київ, Сєвєродонецьк, 2016 р.), XVII науково-практичній конференції «Релігія, релігійність, філософія та гуманітаристика у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти» (Монреаль, 2018 р.), VIII scientific and practical conference «Labyrinths of Reality» (Montreal, 2020), VII науково-практичній конференції «Актуальні питання здоров'язбереження у координатах сучасних парадигм (Сєвєродонецьк, 2021 р.), II науково-практичній онлайн конференції «Цілісний підхід у психології особистості: особливості теорії та практики» (Кропивницький, 2022 р.), IX науково-практичній конференції «Сучасні проблеми гуманітарної науки і практики: філософський, психологічний та соціальний виміри» (Київ, 2023 р.); *з міжнародною участю*: всеукраїнській науково-практичній конференції «Цілісний підхід у психології та соціальній роботі: теорія та практика» (Кропивницький, 2023 р.); доповідалися та обговорювалися на розширених засіданнях кафедри практичної психології та соціальної роботи Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (2014-2024 рр.).

Публікації. Основні положення й висновки дисертаційної роботи представлено у 16 публікаціях авторки, з яких 7 статей у наукових фахових виданнях із психології (з них 3 статті – у наукометричних виданнях), 9 публікацій – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Спеціалізована вчена рада вважає, що:

1. Дисертаційне дослідження Лиснички Ірини Петрівни «Соціально-психологічні особливості діяльності секретаря судового засідання» є самостійним, завершеним теоретико-емпіричним дослідженням із актуальної проблеми соціальної психології, яке доповнює наукові знання про соціально-психологічні особливості діяльності секретаря судового засідання.
2. Дисертація Лиснички Ірини Петрівни «Соціально-психологічні особливості діяльності секретаря судового засідання» є кваліфікованою науковою працею з відповідним обсягом основного тексту, оформленого відповідно до державного стандарту.
3. Дисертація відповідає п. 9, 11, 12, 13 постанови Кабінету Міністрів України № 567 (із змінами) від 24 липня 2013 р. про затвердження «Порядку присудження наукових ступенів» та положенню про спеціалізовану вчену раду наказу Міністерства освіти і науки України від 14.09.2011 р. № 1059 (із змінами) від 12.03.2012 р.
4. Лисничка Ірина Петрівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук з наукової спеціальності 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи».

На підставі результатів таємного голосування та прийнятого висновку спеціалізована вчена рада присуджує Лисничці Ірині Петрівні науковий ступінь кандидата психологічних наук з наукової спеціальності 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи».

Головуюча на засіданні
спеціалізованої вченої ради

доктор психологічних наук,
професор Ю. О. Бохонкова

Учений секретар засідання
спеціалізованої вченої ради

кандидат психологічних наук
доцент Г. М. Побокіна

04 червня 2025 р.

Атестаційна справа зареєстрована у Міністерстві освіти і науки України
під № _____

Затверджено рішення спеціалізованої вченої ради про присудження
наукового ступеня кандидата психологічних наук рішенням атестаційної
колегії Міністерства освіти і науки України від "___" _____ 20__ року.

Видано диплом _____
(серія, номер)

Начальник відділу _____
(підпис) (прізвище, ініціали)